

पायान्त्र भाषणां आणि संख्यांडान

पृष्ठ १: मुलांच्या कोणते भाषक विकासासाठी कौशल्यानेही उपक्रम राखवाले त्याची चाढी करा?

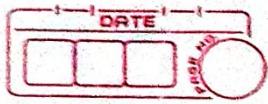
उत्तर: मुलांच्या सर्वांगांची विकासामधील पुढे माहिताची बाब महाराजे गुणवत्तापूर्ण शिक्षण, वाळकांचा मोफत व स्वतीच्या शिक्षणाचा अधिकार आणिनेयमनु २००७ नंसार मुलांना दृजेवर व गुणवत्तापूर्ण शिक्षण मिळायासाठी विविध सतरावरुन प्रयत्न केले जात आहेत. त्यातीलच पुढे मागे महाराजे मुलांचा भाषक विकास.

कोणत्याही भाषेत मौर्खक पद्धतीने आभिष्यक्त, होता येणे, भाषेतील लिंगेत मजकूर वाचला, येणे, लिहता येणे महाराजे भाषक विकास होय. हे साध्य करूयासाठी शिक्षकांना अनेक अडचणी येतात, से दुरुप्रयोगासाठी विविध उपक्रम राखवला येतात.

9) भाषण, क्रावण कौशल्यांचा विकास होण्यासाठी झूरासाठी जास्त शाळे मुलांच्या श्रवणात येतात अशी प्रयत्न केले पाहिजेत.

2) श्रवण, वाचन, भाषण आणि भ्रवने चा कौशल्यावर आधिक ग्रांद दर्यावा लागेल.

3) घटना, प्रसंग यांची निर्मिता करून मुलांना त्यावर लोलयाची संघी प्राप्त करून

- ४) माती, गोदी कुकावणी रुपे माहत्त्वाचे आहे.
- ५) भाषा नेटोचा वापर करण्यासाठी शिक्षकांनी पुस्तकारा करणी आवश्यक आहे. त्यासाठी अखंक नियोजन केले पाहिजे.
- ६) त्यांच्या माषेतलीले साईट निमाई केले पाहिजे,
- ७) शिक्षकांनी, भुजाचा, भाषा साईट करून त्याच्या माषेसह त्याना इवेकारले जाईल.
- ८) अलूती करणी, तो माझो यांची संघी मुलांना निमाई करून दिली पाहिजे.
- ९) अखंकाला भुजांचा आषेतच व भाषेचा शिक्षाप्रवाहात वापर केला गेला पाहिजे. पाराचित भाषेचाचे वापर केला गेला पाहिजे.
- १०) चित्र आणि शब्द यांची सोडाई उत्तम शिक्षणाची ओळख करून दिली पाहिजे.
- ११) मुल्यमापन भुजांच्या आषेभा प्राथमिकता द्यावी.
- २५६
- जाव: श्रीपती विजेता १५५३
नांदेंगी क्र.: 1010389
शाळा: अखंका कानून दायरकूल विंदा (पांचिंग)
मुक्त: ४०००४०

प्र२१ → कृतिसंशोधन व नवोपक्रमासाठी ऑनलाईन व आफ्लाईन संदर्भात्त्या मिळवियासाठी विवेद मागे कोणते ते सोदाहरणा लिहा :

उत्तर

कृतिसंशोधन

कालेय विषयातील पुच्छाच्या समस्याचे निराकरण शास्त्रशुद्ध पद्धतीने करत असताना कृतिसंशोधनातील टप्प्यांचा आधार उपांवा आगती. या टप्प्यांची स्पष्ट कल्पना आल्यानंतर कृतिसंशोधन प्रकल्प हाती घोरे योग्य ठरते.

9) निश्चित समस्या ठरविले. समस्या नेमकी काय आहे हे निश्चित क्लन्याशिवाय, तिचो शास्त्राचे पद्धतीने अश्यास करता येत नाही. कोणता विषय? विषयातील नेमकी कोणता दृष्टक हे. वावांची नोंदव करून त्यामध्याल नेमवरु कोणता समस्या या अश्यास करायचा आहे हे आधी निश्चितपूर्ण ठरवले पूर्वी.

उदा:- इ. पु वांताल विद्यार्थ्यांना गांत विषयातील वेरीज/वजाबाकी/मानवीकृती मार्गाकडे/गुणाकारी या विश्ववर आद्यारेल शास्त्रकृ, उदादृता प्राप्तिताना योग्या अडथारा सोडविले.

2) २-शूल समस्याचा यादी करो - हैनोदिन अद्यापन करत असताना शक्तिकोना अनेक अडचणी येतात. अनेक समस्या असल्यातीरी शक्तिकोना जी समस्या महत्वाचा वोटल अशी समस्या निवडून तिचे रशूल व्हेस्प या टप्प्यात नोंदव करणे आवश्यक असेते. उदा:- विद्यार्थ्यांचा गांत विषयाच्या संपादनामध्ये मागे पडलात,

३) संभाष्य कारणाची याची करणे -

समस्या निमांग होण्यामागची कारणे निश्चित, आल्यानंतर शोधून, त्याची नोंद करणे, महत्वाचे आहे. त्यामुळे शोध्य उपाययोजना करणे सोप जाते.

४) वृद्धी, कृत्याचा विचार करणे - समस्येमागील कारणे, निश्चित केल्यानंतर प्राप्त पारिस्थितीक मद्दत समस्या निवारणाचे आपल्याला काय करता येईल हे वृद्धी, कृत्याच्या वैवरणील मांडाव भागते.

५) वस्तुस्थितीची निश्चिती करणे - समस्येमागील अनेक संभाष्य कारणाची नोंद कलेती असते, त्याताल महत्वाची वर्गांनी माहृत वर्गन घेऊ आणि या कारणामुळील मागील कायफारण भावाचा शोध होणे याची योजना तयार करावी भागते. त्यामुळे कारणामागील वस्तुस्थिती स्पष्ट होते.

६) उपाययोजनांचा आराखडा तयार करणे →
समस्या उद्दभवृत्याची, को, निश्चित क्षाल्यानंतर ती दुर वरूप्यासाठी कोणतीत त्रायी आवश्यक याजावे भागतील किंवा कोणत्या कृता वरूप्यांचा भागतील याचा आराखडा तयार करणे आवश्यक असते.

७) मूल्यमापन →

समस्या नियकरणापूर्व प्रकल्पपूर्व स्थिती निश्चित नोंद कराव्यात. यो नोंदी नोंदामध्याल, परवावरून पारिस्थितीत कोणता विलक्षण न होजात. निश्चित केलेल्या समस्यांच्या अनुषंगाने अपेक्षांनी विलक्षण असल तर समस्या नाही.

नेत्रवर्गाचे योजनेले उपाये किंवा वृत्ती या योग्य आहेत हे उपयोग होते. नसेचे कोणते उपाय आधिक पारणामकारक आहेत याची माझी मिळू शकते.

c) उपाययोजना → वरील सर्व ग्रीष्मीचे मुल्यमापनांद्वारा योजीलेल्या उपयोगी पारणामकारकता समजते, वृत्तीसंशोधनाद्वारे पारणामकारक उपयोगी उपचारांची उक्खंडनांना दैनंदिन विमकाज्ञान करता येतो.

नवोपक्रम :- नवोपक्रम तयार करताना विरावचाचा पूर्व तयारा :-

- 1) समस्याची यादी तयार करणे
- 2) समस्याना प्राधान्य क्रम निवडा
- 3) एक समस्या निवडा
- 4) त्या समस्या निवडाची गरज किंवा कारणे
- 5) शीषक
- 6) टाईब्ले निर्माण
- 7) उपक्रमाचे नियोजन
- 8) विचाराद्वारा
- 9) अंतर्विता / उपचुक्तता

नवोपक्रम अहवाल भेदेनाचे मुद्रे

- 1) शीषक
- 2) गरज
- 3) टाईब्ले
- 4) नियोजन

- ५) कायवाहा
 ६) निष्कर्ष
 ७) समूरूप
 ८) संदर्भग्रंथ व परिशिष्ट

९) शिखक :- नवोपक्रमाला योग्ये असे शिखक घ्यावे.

१०) गारज :- ११) पार्श्वभूमा

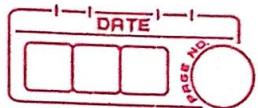
१२) क्षेत्र निषिद्धी

१३) उपक्रमांचे वैरांगणा
 १४) उपचुक्तला

१५) आदृदृष्ट → उपक्रम का कशायचा ? कोणासाठी ?
 कसा ? इत्यादीचा विचार करा

१६) नियोजन → . विषयाशी संबंधित लक्षांची चळूच
 . कोणती साधने वापरायची ? या संबंधांचा
 . वरावर्त्यांच्या वृत्तींची क्रम मांडणी
 . कायवाहीचे टप्पे,
 . उपक्रमांचे कोटी वर्तमानपत्रांत ३४९माचे आवलम्ब
 कोटी रोडे झोडावे.

१७) कायवाहा → . पुरास्थितीचे वर्णन लेहून काढो,
 . कायवाहीच्या वरम्यान नियांकी करणो व अनुभवात्या
 नोंदी व माहिती संकलन
 . उपक्रम पुर्ण झाल्यावर त्याच्या ओळी कराऱ्यात
 . कायवाहा पार करत असताना ~~असेहा~~ आलेल्या

अडॅचणां.

- आवश्यक असल्यास माहितीचे विश्लेषण करणे,
आमध्यं न तक्ते याचा अंतर्भूव करावा.

5) निकाव / यशोस्विता
उद्योगानुसार उपक्रमाची माहिती आदृष्ट
साद्य झाली याचा माहिती

6) समारोप -
केलेल्यो नवोपक्रमाची नोंद करणे आवश्यक
आहे.

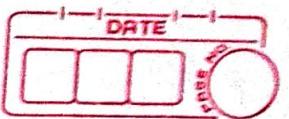
7) संदर्भांय व परिशिळ -
वापरलेल्या ग्रंथांची यादी कुणे घेऊन्या
विद्यायांची माहिती, तेचे इत्याद्याची माहिती
जोडा.

रुपांदान नवोपक्रमासाठी

नवीनता	(कायवाहा, पैदल)	20 रुपा
नियोजने	(साधूने, वेकापत्रक)	25 रुपा
	(आदरावरण)	
कायवाहा		25 रुपा

कूटसंशोधन व नवोपक्रमासाठी ऑनलाईन ही संदर्भासाठी
मळवता येतात.
संदर्भसूची

- 1) यूट्युब YouTube
- 2) Kine-mate mobile application
- 3) Whatsapp
- 4) Telegram

- 5) Diksha app
- 6) Live video e-content 01/01/2019
- 7) Video downloader application
- 8) Video compressor application
- 9) Google application.

मैं : ~~Rakesh~~
आवेदित प्रक्रिया नाम
नोटिकल नं.: 1010389
संपर्क: सेक्रेटरी एड्रेस दिया गया
वार्षिक (प्रतिवर्ष)
धनराश - 800040

मूल्यमापन विविध पद्धतीं संत्रो आणि प्रश्न निमित्ती

प्रश्न १) मूल्यमापनाच्या विविध साधनांचा उपयोग सागुन त्यातील पायदेव व तोरे कावाहणा मांडा?

उत्तर १) विविधांच्या द्यावत्तमस्तव विकासाच्या सर्व पेश्याचा सातत्याने आणि विविध अंगाने मूल्यमापन करणे यासाठी विविधांच्या अद्येयन प्राक्षयकडे तसेच त्याच्या वलनातील हुश्य घटलाकडे सातत्याने अक्षे ठेवणे व हे सादय होण्यासाठी विविध साधन मंत्रांच्या मुदताने इवीकरणे शिकवणे रुक्क असलाना विविधांची मूल्यमापन केले पाहिजे. हे मूल्यमापन दोन प्रकारचे असत.

१) आकारक मूल्यमापन
२) संकालित मूल्यमापन

३) आकारक मूल्यमापन
आकारक मूल्यमापन सहज विविधांचे द्यावत्तमस्तव आकार घेल असलाना केले जाऊ अल्ला मूल्यमापन, यात आपण पुढील आठ मंत्रांचा वापर करू शकता.

a) दैनंदिन निराकार → काढा हत्ता, ठेवून पाहणे सहज निराकार, आपण विविधांचे निराकार कराचला भागालो वर्ग त्यांच्या द्यावत्तमस्तवाच पेशु आपल्या पुढे येण भागलात. थोडक्यात

मुलांच्या प्रगतीचे निरोग मनात हेव्हन मुलांचा
दैनंदिन ००यवहार पांढणी रुहाजे निरोक्षण.
विद्यार्थ्यांच्या अद्ययन प्राक्षिपेचा मागोवा घोरा,
नियोजिण्यामात्रा अद्ययन अद्यापनाताल
शास्त्ररिक्त मानासेक आणि बोधिक अडथळ्याचा
शोध घोरा, विद्यार्थ्यांचे निरोक्षण हे दैनंदिन
आहे, परंतु नावा दैनंदिन नाहीत विद्यार्थ्यांच्या
प्रगती विषयक शिक्षकांच्या मनात चढू शक्त
रुहावे आणि ते अखेड शुक्ल राहावे हो या
तंत्राचा हेतु आहे.

b) प्रकल्प → प्रकल्पाचे काम करताना
शिक्षार्थ्यांनी सांगिले, प्रकल्पाचा पारचय होतो.
प्रकल्पामुळे विद्यार्थ्यांनी नियोक्षण करून याचा,
संवय भागते, झानाचा वाहेताल जगाशी संबंध
जोडले जाते, प्रकल्प पुरी करताना विविध
संदर्भ हाताकावे भागतात, त्यामुळे विविध संदर्भ
प्रकल्पाचा मजूदूर वाचण्याची संशोधने मिळते,
स्थानवर्तन्य आवधे आकलने वाढते. शिक्षार्थ्यांचा
काळावधी आधिक असल्याने विद्यार्थ्यांची संवेदन: या
वाताने शिक्षा शिकतो, विद्यार्थ्यांची संवेदन: अद्ययन
क्षमता वाढत. पोठ्यापुस्तकाच्या पलाकड जाओने
विद्यार्थ्यांना अद्ययनाची संवय भागते,

c) पुस्तकासह चाचणी → चाचणी दोऱ्याचे संवत्सर शिक्षणाना
आहे. अशी चाचणीमुळे मूल्यामापन हे अद्ययन
चापेखा वेगाले नाही. याची विद्यार्थ्यांना जाणीवे
होते. शुभामुळे भर द्यावो भागत उसल्यामुळे
विद्यार्थ्यांची वरील चाचणीचे दुःख पण कमी होते.
शिकावे कर्ते याची दिशा मिळते. आपण

याचणी देत आहोल याची जागीवडी विड्यारूढीना होत नाही.

d) लोडी परीक्षा →

प्रश्नोत्तर, प्रकटवाचन, भाषण, संभाषण, मुसिका, आमनंय, कुलाच्यत, गटच्या इत्यादी विव्याची बोलतात तांदा याचा अध्ययन प्रक्रियेवर वराच काढी मिळाशी पडू शकतो. भाषण संभाषण कौशल्य समजतात. अध्यापनाताल अडचाके ताडी कामात पडवक्तन खक्कात येतात. अध्यापनातील गैरसमजुता विषयी रवातरजमा करूना येत, तोडी परखा, भाषा, गाणित, विज्ञान यासाठी वापरले जाऊ शकते. विज्ञानात पुराव्यादी कृती केला ते सांगतो येते. अशाप्रकारे कुर्गोल, डातिदास या विषयात देखील या तंत्राचा वापर केला जाऊ शकता.

e) प्रात्याख्याक → प्रात्याख्यकरण केलला कृती, अदृकृपण करतात की नाही हे पाहता येते. पूर्योगाताम नावी व निराकरण योग्य प्रकार, नोंदविले जाते की नाही हे प्रात्याख्यका मध्ये पाहता येते. नोंदविष्यात आलेल्या निराकरणात विविधला असते. प्रात्याख्यक हे मूर्त, असल्यामुळे त्याचे निराकरण कृती सोपे असते. कृती पुण भाज्यावर निराकरण कृती सोपे होते. निराकरणाताल विविधता, वर्गक्रेपणा याचा वेद घोरे हे कौशल्याचे काम आहे.

f) उपक्रम व कृती → कृती उपक्रमातुन. सर्वां अध्ययनाची सर्वय आगते. विषयाच्याचा अंगाताल सुपूर्ण गुणीया विकास होतो. सहकाय

संवाद भवन, संवाद कौशल्य, वर्त्याची, गुणांचे, विकासन, हीते नोंदा देखवणे, किल्ले, वस्तुसंग्रहालया आ भैरव देणे असे उपकृत, आयोजीत करू शकता ही तंत्रे इसांन वास्तवाशा झाडारे, आभृत्यो नेमाऊ वरूण व आद्य वरूणासाठी अत्यंत उपकृत असतात.

g) रवाह्याची → शाळेल किंवा शाळेबाहेराल शिक्षणाची, प्रकृत्या रवाह्याचामुळे सतेल याल्या राहत. इतरांशा, संपर्क साधन माहिती मिळवण्याचा अनुभव हीते शिक्षणामुळे शिक्षणात रस वाटतो. रवाह्याचामुळे शिक्षणास लक्ष्य शिकता शिकता मुख्यभापन होण्यास मंदेल होते.

h) इलर साधने → आकारक मुल्यमापनासाठी या साल साधनांबरोबर प्रश्नावली, गटकाची, रवाचमुल्यमापन, विद्यार्थी सोचका ही साधने ही वापरता येतील.

i) संकाळित मुल्यमापन → अंतार्गत, शोधटी करावयाचे मुल्यमापन, तहाज अंकाळित मुल्यमापन. वषातुन वाभेदा करावयाचे संकाळित मुल्यमापन तोडी, प्रात्याख्यक व लेऱवा अवृपात करावे. संकाळित मुल्यमापनाची प्रश्नपत्रिका शिकायानी अंतल: काढावी. प्रश्नपत्रिका काढताना संकाळित मुल्यमापनाचा राराशा व प्रश्नावावत असात ठेवावे.

आकारक मुल्यमापन, नियमीत तर, संकाळित ठेवावाक काभावद्यानंतरच करावयाचे असते, आकारक मुल्यमापनात पाच साधन

पंतराचा वापर करू शकतो. संकाळित मुल्यमापनात लाड, लेण्यो व भ्रात्याक्षिक एवज्जपाच्या प्रातसाठी नंतर गुणदान करू शकतो. शेवटी दोन्ही गुण उके करून ढोणी दिली जाते.

* मुल्यमापनाच्या विविध तंत्रांचे फार्म्स

- 1) विद्यार्थ्यांच्या बोर्डक विकासाचे मापन, कृत्याचा सोपा मार्ग सहजे प्राप्ती, विद्यार्थ्यांचे संख्यात्मक व गुणात्मक मुल्यमापन होते.
- 2) सात्यपुणी सवक्षण मुल्यमापनामुळे विद्यार्थ्यांचा शालेय विषयावरोप अनेक प्रकारांचा संश्लेषण उपक्रमातील सहभाग पाहता येते.
- 3) अद्याचन व अद्यापनाचा दोन्ही त्र्यावते.
- 4) वस्तुनिष्ठ मुल्यमापन होण्यासे मदत होते.
- 5) सात्यपुणी सवक्षण मुल्यमापनामुळे विद्यार्थ्यांना उक्केलंबद्वाल जागृतता, क्रियावृद्धिल नत्परता, समाजाच्या विकासात प्रेक्षाशील सहभाग होता. येतो सहजे त्याच्यात विविध मुल्य व गुण घडून असाल.

* मुल्यमापनाचे तोटे

- 1) पालकंच्यांची उदासीनता, वेवढे बोर्डक विकासावर भर असती.
- 2) पालकंच्यांचे अडोनी - ग्रामीण व आशीष्णव

पालकांना शिक्षणाचे महत्त्व माहिल नसूनी.

३) प्रेसर्यात शैक्षणिक साधनांची कमतरता असल्याने मूल्यमापन वरताना अडथळी येतात.

४) शिक्षकांना साधनाचे अपूर्व जान व तंत्र माहित भराव्यास मूल्यमापन हाणी वर्गीकृती आहे.

५) शिक्षकांना अनेक शासकांचे विभागामुळे ही दोन शिक्षकांना शाळामुळे मूल्यमापनाला हवा नव्हेत तिथा वेळ देता येत नाही.

६) समाजातील दुष्टकांना विविधांत्यांच्या बोधकांक विकासार्थी जाऊल्या असल्याने पुढील घट परीक्षेतील मिळालेल्या गुणांवर हशारी कृतव्यांजी जाते.

७) शैक्षणिक साधनांची कमतरता → खोल्यांतील शिव्यां शिव्यांत हवे ते शैक्षणिक साधन ३ प्रभळ्या नाही, त्यामुळे मूल्यमापन वरताना बर्याच अडथळी येतात.

८) पालकांचा उवासानता → पालकांना आपला मुलगा किंवा मुलगी कांकडी, झोडी, झोडी जीनपूर्व हवा आहे असून, आपेक्षा मुळाने केवळ बोधक विविधसावर मर असतो.

संदर्भ Duets
नाव : कापिला विल्फ्रेड उत्तमी

नोंदवणी क्र. :- 1010389
शिळा : डिग्रीला क्रांती हायरस्कूल

वार्षा (पाईप)

मुंबई - ४०००५०